

România între anii 1939-1944 și relațiile sale cu Germania

În urma izbucnirii celui de al doilea război mondial, prin agresiunea Germaniei naziste împotriva Poloniei (1 septembrie 1940), situația internațională a fost afectată în cel mai înalt grad.

Geografia politică a continentului european înregistrează acum mutații deosebite, mai ales în intervalul 1 septembrie 1939 – iunie 1940. Eliminând principalii adversari europeni – Franța și Polonia – și ocupând Belgia, Olanda, Danemarca, Luxemburg și Norvegia, întregul sistem de pace și securitate, creat în urma primului război mondial, s-a prăbușit.

România, în această situație, s-a angajat într-o susținută acțiune pentru salvarea independenței naționale și integrității statale. În condițiile realității politice și militare din zona de sud-est a Europei, a accentuării izolării diplomatice a statului român și din considerente ce decurgeau din necesitatea întăririi potențialului de apărare, guvernul a dat o declarație oficială de neutralitate (septembrie 1939) din care emana ideea de sprijinire a țărilor antifasciste și antirevizioniste și de apărare a independenței naționale.

Inițiativele românești din această perioadă au eșuat ca urmare a repetatelor intervenții, amenințări și presiuni exercitate de marile puteri fasciste și revizioniste asupra statelor balcanice precum și a oscilațiilor acestora din urmă. Astfel România se găsea într-o situație politico-strategică foarte dificilă.

Evoluția situației politice și militare din vara și toamna anului 1940, favorabilă marilor puteri fasciste și revizioniste s-a răsfrânt direct și dramatic asupra României, căreia, prin forță și dictat i s-au smuls părți din teritoriul național (peste 33% din suprafața totală a țării locuită de 7.000.000 oameni, în majoritatea români).

România a devenit victimă a cercurilor expansioniste și imperialiste din cadrul axei Berlin-Roma, iar statul român este aruncat fără voia poporului său în orbita Germaniei hitleriste. În aceste condiții, cercurile conducătoare de la Berlin și-au instaurat dominația asupra României, prin impunerea unui regim condus de generalul Ion Antonescu, care a fost obligat să accepte însemnate concesii economice și politice.

Totuși, guvernul condus de Ion Antonescu a încercat, fără succes, să obțină ameliorarea situației populației românești din zonele răpite în 1940 precum și promisiunea ca pe viitor cele două puteri vor lua în considerare anularea sentinței de la Viena. Încă de la primele contacte

avute cu Hitler, Antonescu a contestat valabilitatea raportului impus statului român la Viena, arătând că „România nu va renunța niciodată la luptă: românii erau primii în acest domeniu și vor fi ultimii care-și vor abandona pozițiile...” El a declarat că România trăia pentru moment în pace, „dar că va ridica glasul atunci când se va încheia pacea generală pentru a obține ceea ce i se cuvenea.”

Orientarea politicii externe românești spre cel de al III-lea Reich nu a dus la anihilarea tradițiilor de fond româno-germane. Atitudinea patriotică a armatei și în general a poporului român, atașat profund idealurilor de unitate, libertate și independență a condus la angajarea efectivă la lupta de rezistență împotriva ocupanților, urmărind eliberarea teritoriului național și instaurarea independenței statului român.

Însă despre relațiile României cu Germania hitleristă din perioada celui de al doilea război mondial lucrarea întocmită sub coordonarea istoricilor Valeriu Florin Dobrinescu, Ion Patroiu, Gheorghe Nicolescu, pe care o semnalăm astăzi, aduce în dezbatere documente interne și externe* care se referă la complexitatea raporturilor politico-diplomatice, militare și economice, problemele grave cu care se confruntă țara, ca și activitatea conducătorului statului român, Ion Antonescu, pentru menținerea ființei naționale și refacerea integrității teritoriale a României.

Autorii volumului de documente au cercetat atât în Arhivele Militare Române, cât și în Arhivele germane de la Freiburg și Ministerul de Externe al Franței, Arhivele Diplomatice și Centrul Arhivelor Diplomatice de la Nantes.

Rapoarte, note, scrisori, acorduri, protocoale, telegrame, convenții, adrese, referate, memorii, procese verbale, dări de seamă, instrucțiuni etc. sunt documente deosebit de importante incluse în volum de autori care vin să contribuie la înțelegerea celor mai importante probleme legate de relațiile româno-germane în anii celui de al II-lea război mondial.

Istoricul Valeriu Florin Dobrinescu, semnatul prefăței volumului, unul dintre cei mai buni specialiști români în istoria relațiilor externe ale României, subliniază că raporturile germano-române au fost dominate de problemele economice, de năzuința permanentă a mareșalului Antonescu de a anula dictatul de la Viena și de debutul colaborării militare, odată cu declanșarea, la 22 iunie 1941, a războiului cu Uniunea Sovietică.

Cu privire la problemele economice, reprezentanții celor două guverne de la București și de la Berlin au convenit ca România să sprijine Germania în războiul purtat de aceasta, însă controlul și conducerea economiei românești să rămână sub conducerea generalului Antonescu. Dar raporturile economice bilaterale, așa cum reiese din documentele lucrării, s-au complicat și mai mult, odată cu începerea campaniei militare din Est.

În cadrul întâlnirilor personale Hitler-Antonescu, convorbirile oficiale, au fost dominate de problema relațiilor româno-ungare, „arbitrajul” de la Viena care, așa cum spune istoricul german Andreas Hillgruber a fost „cea mai funestă acțiune a politicii germane în Europa de sud-est și cea mai grea povară pentru relațiile germano-române”.

Tot acum, mareșalul Ion Antonescu a înțeles că Germania nu mai avea țaria pentru a decide deznodământul pe frontul de răsărit, iar soarta României ar fi fost pecetluită dacă trupele sovietice vor înainta în Europa de est. În aceste condiții, Antonescu a socotit necesare unele contacte cu reprezentanții Națiunilor Unite.

După ce inițiativa pe front a trecut de partea Națiunilor Unite, contactele României cu Aliații s-au intensificat, desfășurându-se în mai multe capitole neutre, însă „condițiile” puse de aceștia, mai ales în chestiunile teritoriale și viitorul statut al țării nu puteau fi acceptate.

Lovitura de stat de la 23 august 1944, în urma căreia Antonescu a fost arestat și țara ocupată, cu acceptul anglosaxonilor de către Uniunea Sovietică, „Bătălia armistițiului” a fost stopată.

Demersul științific consacrat relațiilor militare româno-germane 1939-1944, vine în sprijinul specialiștilor români din domeniul istoriei care se ocupă de problemele celui de al doilea război mondial, de

raporturile româno-germane în această perioadă și contribuie la înțelegerea politicii mareșalului Ion Antonescu, cu precădere a liniilor directoare urmărite de acesta în relațiile cu Germania.

Gheorghe NEACȘU

* *Relațiile militare româno-germane. 1939-1940. Documente, Editat de Fundația general Ștefan Gușă la Editura Europa Nova, București 2000.*

ARHIVELE MILITARE ROMÂNE
CENTRUL DE CERCETARE ȘI PĂSTRARE A ARHIVELOR MILITARE ISTORICE

**RELATIILE MILITARE
ROMÂNŌ - GERMANE
1939 - 1944**

- documente -

Editat de Fundația GENERAL ȘTEFAN GUȘĂ